

Се проценува дека во државава има доволно образовани млади луѓе, кои имаат потенцијал за врвни менаџери, но дали тие ја добиваат животната шанса да го покажат своето знаење за решавање на проблемите на една компанија? Колку сме жртви на политиканството во бизнис секторот?

■ Пишува: Рената МАТЕСКА

Обично се вели дека менаџментот е придобивка која го движи светот, цивилизациски успех и карактеристика на секоја модерна нација и цивилизација. Според креаторот на научната мисла на менаџментот, Питер Дракер, не постои институција без менаџмент, ниту менаџментот може да постои надвор од институцијата. Соочувајќи се со слабата економска слика во државава се наметнува прашањето: дали имаме доволно развиен менаџмент, односно дали имаме менаџери, луѓе со идеи и која е нивната улога?

"Менаџерите се одговорни за одлуките и за дејствијата кои ги преземаат на своја сопствена иницијатива. Сугерирањето дека менаџерите при донесувањето на одлуките би требало да ги земат предвид општествените последици, правата на другите и останатите етички стандарди е разбирливо, меѓутоа тоа нема да спречи, од време на време, тие да се соочуваат и со етички дилеми. Денес, сите менаџери и во нашата држава треба да бидат свесни за тоа што очекува општеството од нивните фирми и дали нивните дејствувања ќе ги задоволат очекувањата за економичност и профитабилност. Ова не е лесна задача. Постојат многу потенцијални надворешни и внатрешни инвеститори, а потребите на една група на сродни фирми можат да бидат во конфликт со оние утврдени на ниво на државата. Исто така, ситуацијата ја комплицира и фак-

тот дека општествените прашања кои се сметаат за важни се менуваат така како што се менува државната политика. Менаџерите можат да одредат колку е подготвена нивната фирма за одговор преку поставување адекватни алокативни побарувања во интересната сфера за која имаат консензуално единство во стопанската гранка", вели Сашо Кожухаров, професор на Европскиот универзитет во Скопје.

РАЗВОЈНИ ЦЕЛИ

Според Кожухаров, до колку фирмите се борат за реализирање на своите развојни цели, тие учествуваат во програми за социјална ангажираност и понекогаш реагираат на начин кој се смета за задоволително спроведување на концепциите на своите акционери, конкуренцијата на пазарите (домашните и меѓународните), доведува до максимализација на сегментирањето и хармонизирањето на висината на профитните стапки.

"Македонија не е имуна на овој тренд. Со честите промени на власта - потенцира Кожухаров - доаѓа и до менување на амбиенталните услови кон определени стопански гранки, респективно и на наглото влошување или подобрување со директното влијание на деловните резултати.

Менаџерите мораат да ги земат предвид трошоците и бенефитите пред да донесат одлука за било каква акција на полето на подобрување на својата политичка и осо-

САШО КОЖУХАРОВ, ПРОФЕСОР НА ЕВРОПСКИОТ УНИВЕРЗИТЕТ

бено развојно полицентрична област, имајќи предвид дека цикличните (веќе согледани ротирања) придонесуваат и кон циклично планирање на екстра профитите, односно дополнителните економски преси во зависност од политичката обоеност на секоја фирма кон поодделна политичка гарнитура. Екстра профитите (политички детерминирани) имплицираат инкорпорира-

ње на сигнал дека производството на фирмата, или областа во која делува, ќе генерира временски определена експанзија на постоечката фирма на еден краток економски циклус за да може да се прикажат умешноста и когнитивните способности на лидерите, односно менаџирање на истите.

Менаџерските одлуки повлекуваат избирање на нивоа од различни бизнис ак-

Менаџерите се одговорни за одлуките и за дејствијата кои ги преземаат на своја сопствена иницијатива. Сугерирањето дека менаџерите при донесувањето на одлуките би требало да ги земат предвид општествените последици, правата на другите и останатите етички стандарди е разбирливо, меѓутоа тоа нема да спречи, од време на време, тие да се соочуваат и со етички дилеми. Денес, сите менаџери и во нашата држава треба да бидат свесни за тоа што очекува општеството од нивните фирми и дали нивните дејствувања ќе ги задоволат очекувањата за економичност и профитабилност. Ова не е лесна задача. Постојат многу потенцијални надворешни и внатрешни инвеститори, а потребите на една група на сродни фирми можат да бидат во конфликт со оние утврдени на ниво на државата. Исто така, ситуацијата ја комплицира и фактот дека општествените прашања кои се сметаат за важни се менуваат така како што се менува државната политика.

тивности, како што се, бројот на вработени, буџетот наменет за рекламирање со цел намалување на приходите, трошоците, вредноста на фирмата во конкурентското опкружување, кое од своја страна политички условено доведува до дезавуирање, односно исчезнување на постојните фирми или нивно

циклични политички услови, што развојно се одразува на депресирање на отворените прашања на економска оптимализација, респективно и на ефективност и конкурентноста на фирмата во која се очекува експанзија.

УЛОГАТА НА ЛИДЕР

Во Македонија како да се заборавени елементарните улоги на менаџерите во фирмите, особено интерперсоналните, информативните и улогите на донесувачи на профитабилни одлуки. Професорот од Европскиот универзитет смета дека многу

често е отсутна улогата на лидер, а доминира, со оглед на претходно кажаното, улогата на извршител на протоколарни (политички обоедни и без било какво чувство на одговорност), деловни одлуки со што се доаѓа до состојба на модулиран медијатор и промотор на алокацијата на и онака ограниче-

ПОЛИТИКАНСТВОТО НЕ ИМ ДАВА ШАНСИ НА ПРОДАВАЧИТЕ НА ИДЕИ

претопување во посупериорните, односно во македонскиот случај политички подобните".

Комплексноста при користење на целосни интегрирани анализи за глобалната економска оптимализација и ефикасност има продолжено дејство со својата корисност и експлицитно доведува до подигнување на нивото на менџментот што, за жал, во голема мерка отсуствува. Користењето комплицирани и парцијални копирања на техниките на оптимализација во современите тековни и оперативни водења на фирмите, вообичаено бара од менаџерите концентрација во правец на лимитирани цели во состав на разни 'дневни' политички налози, кои не трпат коментар, односно сугестии од страна на менаџерите околу нивната економска, односно профитабилна оправданост. Според професорот, во Македонија, кога фирмите сакаат да вработат менаџер на определена позиција, тие најчесто не вработуваат лице кое ќе биде најпродуктивно во работата, туку се под влијание на погоре кажаните

СИТЕ МЕНАѢРИ ВО НАШАТА ДРЖАВА ТРЕБА ДА БИДАТ СВЕСНИ ЗА ТОА ШТО ОЧЕКУВА ОПШТЕСТВОТО ОД НИВНИТЕ ФИРМИ

ните економски ресурси.

"За жал, овој тренд дополнително го оптоварува и значењето на домашниот менаџер и на преговарачко поле и на полето на стопанската креација. Креирањето на моќните, односно периодично политички моќните фирми сè до скоро беше едноставно спроведување на позитивностите и негативностите. Во услови на голем број оперативни амбиенти креирани како од надворешните, така и од внатрешните 'благонаклони' сугестивни и на други модели обучени експерти, кои не овозможуваат барем, според мое мислење, и пошироко елиминирање на најригидните, односно и на најниско ниво, влијанија на квалитетот на донесувањето на одлуките на македонските менаџери кои многу пати имаат докажувано и докажуваат дека можат. Но, само со евазија на политичките притисоци, тие можат да остваруваат издржани и долгорочни одлуки, со кои ја наметнуваат иманентноста на примената на фрикциските профитни концепти во согледаните микро и мезоекономски односи", нагласува Кожухаров.